

Frtaučku Gustl ma beseda

Verjamete, de jest done prou nē na vem, kua b vā vā pūvedu, de b vā vā zānīmāl. Kene, dondone se pu celmu svete prou nē družga na guvārī, koker ud same vojske. Ce še jest kera ud vojske bleknem, bo te murde še clu nejevolen. Pu pravīc pūvem, de tud jest nē rad na slīšem ud vojske. Al kua pa cem? Ud žāfje tud na morem prpūdāt, de ee je pudražīla. Tu ja sāmī dober veste, če imate slučājen kej z žāfja za upraut. Krumpīr je tud u cen precej pūskoču, koker sa m prpūdāt, tam, ke hodem na košta. Pa nī nič za pūmagāt. Koker je enkat vojska na svet, pa če s prou Culukafri skočja u laee, ee pu celmu svet ee pudražī.

Kene, kuku je blu učaseh lušten. Če ema pršlī tkula zvečer u kašna štārīja med soje znanee, ema se useorte med saba pūmenl. Keder ema ga mel enkat mal vēč u glau, koker glih za putreba, ema pa še kašna vesela zapel. Dondone pa, če stopēs kam na kašen ferkelček, pa še urāt na boš voreng za saba zaperu, pa te že začneja znānci eprašvāt, kuku kej etuji z vojska. Tu je ja čluvek kar za ecagāt.

Sevede, jest ee u take pūgovore prou nē rad na epušām. ke sam dober na vem, kuku bo ta reč nazadne ven izpadla. De b pa kar ke en dan začeu ud vojske klubasāt, pa nī bla še nekol moja nāva. Jest sem preveč resnīcaluben. Preroku pa dondone tūdi nī vēč na svet, de b nam naprej pūvedāl, kuku bo s to rečjo. Lepu vāe proeem, ee je diplomātī na morja nē gvišenaga pūvedāt, ke e s takem rečmī soj usekdājn kruh slūžja. Kene, eden prau tku, drug pa tku. Kua se boma pol mī, ke ema čīst nāvadēn lde, u take reči spūšāl? Al nī bī pameten, de ema lepu kar tih. pa pūčākama, de boma vīdel, kuku bo ta reč ven izpadla? Vēčen tku na bo vojska trpela. Enkat jīm bo ja pūlfra zmankal. Ce pa glih nekol na bo vojske konc, nam pa tud na bo treba bīt žou, če ema bī tih. Moučāj-ne tku še nī nekol nubenmu drgāč škūdovu, koker če je pr kašen prīfeng mouču, namest de b guvuru, koker se šika. Sam tak gor plāčāja, če moučēja, drug pa nubenēn. Koker se men zdi, pa vojek tku na bo nekol konc. Ce na bo tam koker je zdej, bo pa kje drge.

Puglejtāl Pr nas na kmēteh sa letas tulk eneh češpel prdelāl, de kmēti prou res sāmī na veja, kam b jīh djal. Če je enkat le mal preveč češpel pr hīš, pa tud slīvouk ne manka. Koker veste, gre pa

slīvouka čluvek prec u glava. Tu pa tud veste, de ee ma enkat eden vēč slīvouke u glau, koker pa mužganu, pa prīde tku prec du kašne vojske. Že prīde kej tagā umes, de e na veja drgāč pūmagāt, koker de s skočja u laee. Učaseh ee stepeja zavle kašne nīve. vēčāt tud zavle kašne pūnce, al prīde pa tud kej družga naprej. Men se prouzaprou tu nē čūdēnga na zdi. En uržāh je prou gvišen uselī, alī je tak al tak. Bī čūden ee m pa zdi, de prīdeja tud diplomātī tku naskrīž, ke e slīvouke še glihe na etreja. Če ma eden sam tīst u glau, kar more met usek pameten člouk, ee ja lohka na druga vīža e sojem blīžnem pugliha, de se nī treba kar prec daut īn pa klāt začēt med saba. Al nī res tku?

Soje čāse aem jest mīslu, de sam zātu pretepače zapīraja, ke e nīsa pred nē vojske napūvedāl, ampak sa ee začel kar na lepem pretepačāt. Zdej sam pa sprevīd, de tu na drži. Pu ta novem ee sploh nē vēč vojske na napūvedūjeja, ke tu je pršlu že čīst īl mode. Zdej more bīt člouk kar zmerī na use prpauēn. Done s lohka še žīu īn zdrou, juter s pa že lahko tam, ker mūh nī. Prou na nē ee na moreš vēč zānest, če prou nīnāš neker nubenēh epourāženkou. Kar na un svet ee t je treba preselī, pa je fertīk. Prou nubenā žaubā t na more pūmagāt.

Noja, pa tu še nī nē čūdēnga. Za na un svet preselī, more bīt člouk tku zmerī prpauēn. Člouk ja na ve ne ure ne dneva, kdāj ee bo na un svet preselu. Ampak tu je še bī čūden, ke tud na vēš, ee t na bo treba tud na tem svet īz soje dumuvīne u kašna druga dumuvīna preselī, koker se morja zdej Tīrolcī. Dondone se tku prestaula lđī, koker spīlāucī šāh fīgure. Kamer mū bī pašē, ke ja pa purīne. Lubezen du dumuvīne emu nē na pūmagā. Jīt more, pa je fertīk. Za božja volāl Al b na blu bī ānfoh, ee b gēspudī, ke mājā e takem rečmī za upraut, pred pūvedāl, predēn prīde člouk na svet, kī nej na svet prīde, de b potlī na blu treba lđī z engā kraj

MLADI SLOVENEČ

Kdor ima kosmato vest...

V pekle črnem je te dni velik dirindaj: kmalu, kmalu bo odprl sveti Peter raj in Miklavž z nebeskim spremstvom bo po lestvi zlati spustil se na našo zemljo. Parkeljini kosmati pa iz pekla pridrvé — malopridnežem gorje!

Zakaj slavček poje zvečer?

(Legenda.)

Nekoč zdavnaj je slavček pel samo zjutraj in opoldne. Zvečer nihče ni slišal njegovega petja.

Ko so Zveličarja na križ pribili in je Marija vsa žalostna stala na nogah svojega ljubljene Sina ter pretakala bridke solze, je odnekod priletel slavček in sedel na bližnji grm. V dno drobnega srca se mu je zasmilila žalostna Mati božja in začel je prepevati, da bi jo malo potolažil. Tako lepo, tako mlo je pel, da je Marija vsa zamaknjena prisluhnila in za trenutek res pozabila svoje gorje. Blagoslovila je malega pevca, rekoč:

»Odslej naj tvoja pesmica doni samo ponoči, da boš z njo tolažil in blažil trpljenje tistim, ki ne morejo spat!«

Kakor je Marija rekla, tako se je zgodilo.

Legenda o krivokljunu

Jožef iz Arimateje in Nikodem sta odšla na Golgato, da bi snela Kristusovo truplo s križa in ga pokopala.

Ko pa sta hotela izruvat žeblje, s katerimi je bil Zveličar prihit, sta bila v hudi stiski. Videla sta, da sta pozabila vzeti orodje s seboj.

Pa je njuno zadrego videl ptič krumpež in priletel jima je na pomoč. Izdril je s svojim močnim kljunom vse žeblje iz Kristusovih ran. Pri tem pa se mu je izkrivil ves kljun in takšen mu je ostal do danes.

Druge ptice se krivokljunu smejijo, on pa je na svo moč ponosen na svoje klešče.

UGANKE

Za ograjo čepi, pa rado srbi — kaj je to? (Koprtica)

Katere bolezni ne more človek tiho prenašati? (Kasja)

Na steni visi, metra nima, pa zmerom čas meri, na dve strani kima — kaj je to? (Ura)

Kaj je beraču vsak dan na jeziku? (Prošnja)

Modra razlaga

Metka je pritekla v izbo k očetu, ki je bil profesor, in vzkliknila:

»Očka, prej sem videla, kako je naša mucka pila dežnico. Kaj pa pomeni to?«

Profesor: »To pomeni, da je prej deževalo in da je bila mucka žejna!«

Kako nastane nevihta

V prirodoisni uri razlaga učitelj, kako nastane nevihta, potem pa vpraša Miha:

»No, Mihec, zdaj pa že veš, kako nastane nevihta. Povej nam to po domače!«

Mihec vstane in se odreže:

»Nevihta se začne pri naših babici. Ona pravi, da jo pred nevihto zmerom trga po nogah.«

Kako je Lal srečo koval

(Hindustanska pripovedka.)

Lal je bil reven deček. Nekega dne se je ves lačen potepal po mestnih ulicah. Nenadoma ga je nekdo prijel za ramo. Lal se je obrnil in zagledal pred seboj vojaka, ki je nosil zvrhan lonec masla.

»Hej, dečko,« ga je nagovoril vojak, »nesi mi tale lonec, pa ti bom dal tri novce.«

Lal se je razveselil in si takoj oprl lonec na glavo. Vojak ga je vodil skozi mešne ulice v predmestje. Lal mu je lahkih korakov sledil in je bil ves srečen ob misli, da bo nekaj zaslužil. Na tistem je že začel kovati načrte, kaj si bo s priloženimi novci kupil.

»Sreča mi je naklonjena,« je zadovoljno premišljeval. »Kupil si bom kokaš, ko nesel domov in to ekšno pital. Kokaš mi znese jajca, iz jajc pa se izleže vse polno pišk.«

Piske ponesem na trg in jih prodam. Za denar, ki ga bom dobil zanje, si kupim ovco. Tudi ovco bom dobro hranil. Dobila bo vse polno mladih jagnjet.

Jagnjeta prodam na trgu in si kupim kravo. Ali bo mati gledala, ko pripeljem kravo domov!

Krava bo vsak dan dala mnogo mleka. Nekaj mleka bo mati pridržala zase, drugega bo prodala. Ko krava dobi telčka, odpeljem njo in telčka na trg ter ju prodam. Denarja bo ko toče!

Za izkupiček od krave si kupim lepega ko-

njička. Odjahal bom z njim proti domu. Mati bo jokala od radosti!

Ko bom na konjičku jahal skozi vas, se bodo deklice od vseh strani ozirale vame in me občudovale: »Jojme, kako lepega konja jaha Lal! Najlepšo in najbogatejšo deklico si izberem za nevesto in se z njo poročim. K hiši mi prinese veliko možno denarja. Živela bova srečno in zadovoljno in mnogo srčani

Mučno delo za varnost pomorske plovbe:

Izpodrezavanje ali „dragiranje“ min

Preizkušeni načini, ki so bili uspešni vse do - magnetičnih min

Glava mine, ki so jo potegnili na suho.

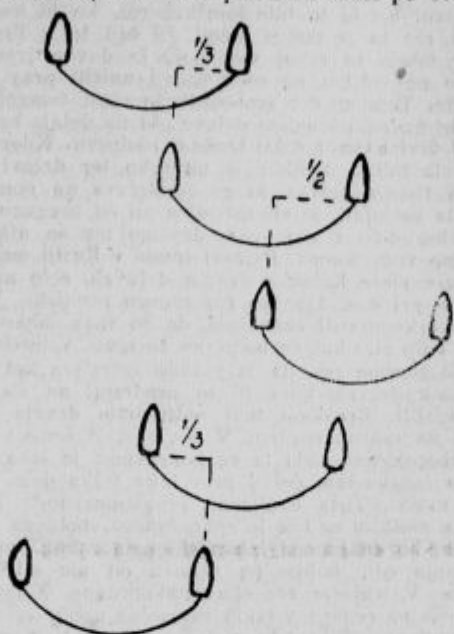
Pretekla svetovna vojna, ki jo še ves živeti rod predobro pomni, je poleg podmornic iznašla tudi še drugo močno orožje pomorskega vojskovanja: mine. Tudi to orožje pa se je izpopolnjevalo v izdelovanju in v polaganju. Mina je bomba ali granata ali kakor že hočemo imenovati to orožje, pač v močen, kovinast oklep zaprt razstrelivo, ki ima veliko eksplozivno moč in se na verigi ali jekleni žici vsidra na morskno dno, krogla sama pa plava nekaj metrov pod morskno gladino. Čim se je sovražna ladja ali podmornica dotakne, bomba eksplodira pod njo, v ladjo udere voda in v večini primerov je v nekaj minutah pod vodo z vsem svojim bogastvom, stroji in mostvom. Zato so sprva polagali mine le pred pristanišči in ob obali, kjer morje še ni tako globoko. Po mednarodnem pravu bi bile morale biti mine izdelane tako, da niso več nevarne, čim se zaradi morskih tokov odtrgajo od sidra. Toda usoda mednarodnega prava je v marsikaterem oziru ta, da ga razlaga močnejši; in ob koncu vojne odloča zmagovalci, kdo je prej kršil mednarodno pravo. Ker pa se vsi vojskujejo zato, da bi bili zmagovalci, mora mednarodno pravo marsikaj zamažati. Tako so se že ob prejšnji svetovni vojni pojavile mine, ki sploh niso bile zasidrane, ampak so plavale svobodno po morju. Seveda so take mine nevarne vsem ladjam, trgovskim, potniškim in vojnim, zato je pomorska plovba takoj ob izbruhu vojne že združena z velikimi nevarnostmi.

Mina pa je postala prav nevarno orožje šele takrat, ko so se začeli za polaganje min posluževati posebnih podmornic, ki neopaženo posadi

mine pred pristanišči in po morskih poteh in spet neopaženo izgine. Zato so vse države tudi izpopolnile svoje naprave za izpodrezavanje min ali kakor s strokovnim izrazom pravijo naprave za dragiranje min. To je posebno brodovje, ki ima samo to nalogo, da vselej, preden odplove pravo vojno brodovje na odprto, pred njim čisti morje in mine izpodreže in jih uničuje. Poučen članek o teh napravah priobčuje zadnji »Mornariški glasnik«, ki ga izdaja štab mornarice v Zemunu. Po tem članku posnemamo tudi naslednji popis teh naprav.

Brodovje za izpodrezavanje min

Danes ima že vsaka vojna mornarica tako brodovje, ki se imenuje z angleškim izrazom »Motor minesweepers« in vozi s povprečno hitrostjo 15 vozlov na uro. Je pa več načinov, kako se najuspešneje mine najdejo in »izpodrežejo«. Večinoma enota takega brodovja sestoji iz dveh ladij, ki sta zvezani med seboj z 200 m dolgo vrvjo, po kateri so v razdalji na 25 m privezane uteži po 16 kg,

Shema vojnega brodovja, kjer vozita po dve in dve ladiji, med njimi pa je razpeta vrv, ki lovi mine

da vso vrv vlečejo v zadostno globino. Zato morata ladiji tudi voziti primeroma počasi, ker pri večji hitrosti uteži niso več dovolj »težke« in vsa naprava bi se vzdignila preveč pod vrh in mine bi ostajale nedotaknjene pod njo. Po tej vrv, ki je razpeta med obema ladjama, so razpostavljeni dovolj na gosto kavlji in posebni mački, da veriga mine ne bi spodrsnila ob njej in bi vrv zdržala preko mine brez učinka. Da pa vodstvo teh ladij ve, kako teče vrv, so privezani na njo še posebni »plovci« iz lahke vidne in lahke snovi, ki plavajo nad morskno gladino in tako vedno kažejo lok, v katerem se razpenja vrv med obema ladjama. Gibanje teh plovcev tudi opozarja, ako vrv zadene na kako oviro. Tako ti dve ladiji vozita iz pristanišča in odpirata 200 m široko stezo. Kadar plovci pokažejo, da je vrv zadela na mino, je na delu spet drugo moštvo, ki mino odstrani, ako je ni že vrv sama odtrgala s sidra. Pa tudi v tem primeru jo je treba odstraniti, ker prosta plovec mina je še bolj nevarna kot pritrjena. Tako se zanesljivo očisti morje od globine 3 do 18 m. Morje pa mora biti za tako delo globoko vsaj 5 m.

Da pa se doseže čim širša očiščena steza, vozi več parov tako zvezanih ladij v dolgi vrsti, par za parom, vsak par zadaj nekoliko odmaknjen ven od zunanje ladje pred njim. Zaradi varnosti in popolne zanesljivosti tega izpodrezavanja so zadnji pari pomaknjeni spet na znotraj, ako bi se vrvm prednjih ladij kaka mina le izmuznila. In

pravo vojno brodovje vozi za vsemi temi ladjami po sredi steze, ki so jo očistile. Seveda bi bilo večkrat prepozno, ako bi šlo dragersko brodovje na delo šele tik pred trenutkom, ko mora vojno brodovje že odpluti, ker dragersko brodovje se pomika preveč počasi naprej. Zato je ob nevarnih morskih prehodih in pred pristanišči neprestano na delu in vedno sproti poroča, katere steze je očistilo in jih »matra za varne. Pristaniško poveljstvo pa nato ob vsakem primeru posebej daje navodila vojnim in trgovskim ladjam, kod naj plovejo, da ne zadenejo mine, ki jo je položil sovražnik.

Po drugem načinu pa to delo opravlja samo po ena ladja, ki vleče za seboj prav tako 200 m dolgo vrv z utežmi, ki jo vlečejo v globino, in plovci, ki kažejo, kako vrv teče. Da pa se vrv ne vleče v ravni črti za ladjo, so po vrvi pritrjeni posebni »zmaji«, ki imajo v prerezu obliko čelna, ki ob hitrosti vožnje potiskajo vrv v loku stran od ladje — kakor deroča reka sama potiska poševno postavljene splave, ki je s škripcem pritrjen na razpeto žico, od brega do brega. Poleg tega pa je taka vrv posuta še z eksplozivnimi patronami, ki eksplodirajo, čim zadenejo na mino ali njeno sidro in tako tudi mino samo prisilijo, da eksplodira, ne da bi napravila kako škodo. Ta način je dosti hitrejši kot prej opisani, ena sama ladja. Da pa je očiščena pot za ladjo še širša, navadno ladja vleče za seboj po dve taki vrvi, ki jih »zmaji« za njo potisk

